

רהיטים שונים בבית נמצאו
ברחוב ושופצו. השקעים
שמשתלשלים מהתקרה משמשים
את בן הזוג רוסלן, טבח במקצועו

סבא וסבתא, חזרת הביתה

גליה ורחמים חג'ה התגוררו בבית סוכנות קטן במושב פורת בשרון. אחרי מותם החליט הנכד, שגדל איתם, לחזור הביתה ולשפץ אותו תוך שזירת זיכרונותיו, חפציהם וסיפורם המשפחתי

חאת ענת ציגלחן | צילום: יואב פנד

מימין: כאן ארגו את שטיחי "משכית"; הסבא רחמים חג'ג' עם רות דיין בקדמת הבית, בשנות ה-50; חבל גריאן בלוב, מחוז מוצאם של כל חברי המושב. התגוררו במערות שנחצבו באדמה

הם התגוררו במערות שנחצבו באדמת הטיין, וכעת מצאו עצמם רחמים וגליה חג'ג' בבית קטן שהסוכנות היהודית נתנה להם ב-1951. "אנשים שאבותיהם ואבות אבותיהם שכנו במערות החצובות במעבה האדמה מצאו עצמם יושבים בבתים אדומי גגות, מצוידים בכרזי מים ובשאר האביזרים של המאה ה-20. הקימו להם לולים, רפתות, מחרשות. אפילו מדריכות לכלכלת בית באו ללמד ולהדריך את הג' שים כיצד לחיות על פני הקרקע", מציא גיא ציטוט של סבו, שהפך כאן מסוחר לחקלאי, וגם כיהן כמוזכיר הראשון של המושב – תפקיד שמילא במשך כ-30 שנה.

בתי הסוכנות היו קטנים ופשוטים: מלבן וכו שני חדרי. האחד היה מטבח ופינת ישיבה, והשני חדר שינה להורים וילדיהם גם יחד (רחמים וגליה חג'ג' עלו עם חמישה ילדים, וכאן נולדו להם עוד ארבעה). התנאים היו

יש צעיר שעובר לגור בבית של סבו וסבתו המנוחים, ומתייחס באהבה לסיפורם כרי שמורשתם וזכרם לא יישכחו, אינו מחזה שכית. זהו רותם גיא, מעצב פנים בתחילת דרכו, שירש בית סוכנות ישן של משפחתו במושב פורת שבשרון. בניגוד לפיתוי שעומד בפני מי שעוסק בעיצוב (גיא גם יקבל בקרוב תואר הנדסאי אדריכלות) – למחוק את הישן ולפצוח במפגן יכולת מרהיבה – הוא חיפש את דרך השיי לוב של הישן בחדש, כך שהבית ימשיך לשאת את זכרם של גליה ורחמים חג'ג', סבא וסבתא שלו.

שנתיים אחרי קום המדינה נולד מושב פורת, שאותו איכלסה תנועת "הפועל המזרחי" בעולים שזה עתה הגיעו מחבל גריאן בלוב, וכולם משתי חמולות: חג'ג' וחזן. בלוב

א

ספריית העמודים בסלון
נשארה במקומה, מלבד
המדפים החדשים
ופתח גדול יותר למסך
הטלוויזיה

צילומים: תרזו תיעוד תל חמד, רוסלין אוטבייב וגיא רותם

מלאכת התכנון והשיפוץ נמשכה כחצי שנה. "זאת הייתה משימה לא קלה", מספר הנכד, "כי רציתי לשמר את הערך ההיסטורי, התוכני והסמלי של הבית, וזה הצריך ממני פעולות רגישות. נעזרתי בזיכרונותיי כילד".

שוברים את הקירות

השטח המשופץ כולל את שני חדרי הבית המקורי, חדר רחצה קטנטן, חדר ילדותו של גיא וחדר נוסף ששימש את סבתא בערוב ימיה. "כל חלק חדש היה חלל נפרד בלי חשיבה אסתטית, מוגדר בארבעה קירות", אומר גיא, "לכן הדבר הראשון שעשיתי היה שבירת הקירות החוצצים בין החללים", פעולה שחשפה בתקרה וברצפה את סימני ההתרחבות.

דלים ובסיסיים, מצד אחד; מצד שני, היה בית והייתה גם אפשרות להגדילו לפי צורכי המשפחה במרוצת השנים. ואכן, מפה לשם התרחב הבית בחדר ועוד חדר. בין השאר נבנתה גם מרפסת כניסה, שחצייה פתוחה, וחצייה הסגורה שימש כחדר התפירה של סבתא גליה. שם היה מרכז חלוקת צמר לנשות המושב, שארגו בנוליהן שטיחים בסגנון לובי מסורתי בעבור מפעל "משכית", בנייה של רות דיין (לאחר השיפוץ, הפכה המרפסת לחדר העבודה של גיא, כששולחן התפירה ניצב במקומו המקורי). סבתא הלכה לעולמה והבית עמד שומם במשך כמה שנים. גיא, שגדל באחד החדרים שנוספו עם השנים (אותו חדר שהוא מייצע לילדיו), סיים לימודי עיצוב פנים במכון הטכנולוגי חולון (HIT) והחליט לחזור לבית ילדותו ולהתגורר בחלקה המשפחתית, לצד בית הוריו ואחיו.

מלמעלה: בולי העץ ממלאים את הנישה שהייתה דלת הכניסה, שמימינה המרפסת; שולחן התפירה במקומו המקורי, הפעם בחדר העבודה של הנכד; לוחות שעם על הקירות יוצרים גב למיטה, ומנורות הקריאה עשויות מצינורות אינסטלציה

גלגולו של שטיח (מימין): רות דיין מתבוננת באחת האורגות מהמושב; אחד השטיחים המקוריים, שנמצאו בארון, נפרש בפינת האוכל

ספריית העמודים הקלילה בסלון נשארה במקומה, שורצה, והמלבן הפעור במרכזה הוגדל כדי להתאים למסך טלוויזיה בן זמננו. "היא הייתה סמל הבית, ואני זוכר את עצמי בילדותי יושב למרגלותיה ומעיין בספרים. סבא היה איש רוח, והיו לו כותרים רבים בעברית ובאיטלקית, ספרי דת, תרבות ואנציקלופדיות". מול הספרייה ניצבת ספה מרחוב הרצל בתל אביב, כורסה וכיסא נדירה שנמצאו בר' חוב ושופצו, ושולחן קפה מזכוכית ורגלי ניקל (עוד מזכרת משפחתית משנות ה־70). את הקירות עיטר בעבודות ובישר רטושים שלו מתקופת הלימודים. "כך נוצרה שזירה עדינה בין החיים הקודמים בבית לבין החדשים", הוא מסביר.

השטיחים של משכית היו בארון

גיא השתמש בשטיחי "משכית" המקוריים שאותם מצא מקופלים בארונות, כמו חדשים, ופרש אותם בפינת האוכל ובסלון. האורחים שמטפסים בשלוש המדרגות המובילות לדלת הכניסה רואים על עמוד המרפסת שלט זכוכית, ועליו תמונתם של בעלי הבית המקוריים וסיפור עלייתם ארצה.

המסדרון הצר שחילק את הבית, ושתקרתו הנמוכה עשויה בטון, הודגש בפס רחב של מרצפות אפורות דמויות פרקט. בכל החדרים התקורות נמוכות, אך בסלון נוצרה תחושת מרחב משום שהתקרה נפתחה והקורות התומכות בגג הרעפים נחשפו. יציאות גדולות נפרצו החוצה – מהסלון למרפסת המקורה ומפינת האוכל לגינה הקדמית.

המטבח חודש כליל, עם מנורות לולים, מעין רשת שמסגרת את מכונית הכביסה החשופה ושקעים שיוורים מהתקרה לשימוש של בן הזוג, רוסלן, טבח במקצועו. ארגוני פירות הוסבו למגירות אחסון באי העבודה שבמרכז המטבח. בפינת האוכל הצמודה יש שולחן שנמצא ברחוב ושתי שידות עץ, שגם אותן מצאו, חידשו וצבעו מחדש בלבן ושחור. עליהן הונחו ציורים מפתחות ישן שנמצא במחסן וסט משקולות מקורי (ומדויק). קישוטים נוספים הם טלפון חוגה בצבע שנהב וכלי כסף לאתרוג.

בחדר השינה נבנתה במת עץ למזון, ועל הקיר הרביעי קו בני הזוג לוחות שעם, כגב מיטה שמקיף ועוטף אותה משלושה צדדים. מנורות הקריאה היו פעם צינורות אינסולציה, ואת שידות הצד בנו בעצמם. על הקיר תלוי ציור של אמנית יוצאת אוזבקיסטן, ארץ מולדתו של רוסלן. חדר הרחצה הקטן שופץ כליל ועוצב בשחור ולבן. גם את הגינה, מחדשים השניים אט אט: סככת גפנים נבנתה בחזית הבית, ובצדו גינת ירק ותבלינים, ולול תרנגולות חופש. ■

מבחוץ, הבית לא השתנה באופן מהותי למעט הגדלת פתחי היציאה למרפסת ולגינה; לול תרנגולות החופש נבנה לצד גינת ירק ותבלינים

